FRONTUL ROMÂNESC (1916–1917) DOCUMENTE (I)

DINU POŞTARENCU

The Romanian Front (1916–1917) Documents (I)

(*Abstract*)*

Shortly after Romania's entry into the war on the part of the Entente Powers, the Austrian-German troops imposed the Romanian armed forces to withdraw. Towards the end of 1916, after heavy fighting, the Central Powers' divisions were stopped on the alignment of the Eastern Carpathians, Putna, Lower Siret and Lower Danube. As a result, the Oriental front line extended southward over 500 km to the Black Sea. Along with the Romanian soldiers, two Russian allied armies withdrew into Romania as soon as the Romanian army units started fighting. Within Romania's alliance with the Russian Empire, the Romanian-Russian relations did not rely on loyalty. The Russians' incoherence was also manifested by the hostile behaviour of Russian soldiers towards the Romanian soldiers, the population and the civil authorities of Romania. In the first part of this documentary, we presented documents about "outgoing and incoming travellers" during the year of 1916 (at the end of 1916, according to sources, more than 30,000 Romanians would have fled to Russia), the relations between the Russian Army Commands and the Romanian civil and military authorities, the organization of the Counter-Espionage Service, the situation of military personnel transit (sanitary trains, infantry regiments and cavalry) through the Burdujeni border point etc. The documents presented in the second part of this document refer to the organization of the Romanian and Russian Security Services in the area of the Romanian front, the fighting on the Dorna front, the activity of the socialist leaders (the celebration of the 1st of May 1917 in Iaşi, the appeal of the Social-Democratic Party in Romania). Also, the documents presented refer to the offences committed by Russian soldiers on Romanian territory, demonstrating the malevolent attitude of these allies, an attitude that influenced the state of mind of the Romanian army.

Keywords: World War I, the Romanian front (1916–1917), documents, the Russian army, Romanian civil and military authorities.

La scurt timp după intrarea României în război de partea Puterilor Antantei, trupele austro-germane au impus forţelor armate române să se retragă. În cele din

* Traducere: Ştefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXVI**, *1* (52), p. 247–268, Bucureşti, 2019

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

urmă, către finele anului 1916, după lupte grele, diviziile Puterilor Centrale au fost oprite pe aliniamentul format de Carpații Răsăriteni, Putna, Siretul inferior şi Dunărea inferioară[1]. Ca rezultat, linia Frontului Oriental s-a lungit spre sud, pe o distanță de 500 km, până la Marea Neagră.

Alături de militarii români s-au retras şi două armate ruse aliate, intrate pe teritoriul României îndată ce unitățile armatei române au început acțiunile de luptă. În decembrie 1916, aceste două armate ruse, împreună cu formațiile militare române constituiau Frontul Românesc, întins de la Câmpulung Moldovenesc până la gurile Dunării. Spre sfârşitul anului 1916, pentru a nu permite inamicului să ajungă până la hotarul imperiului de pe Prut, comandamentul rus a reuşit să concentreze pe frontul din România 35 de Divizii de Infanterie şi 13 Divizii de Cavalerie, ceea ce constituia circa ¼ din forțele armate ale Rusiei[2]. Astfel, către primăvara anului 1917, Frontul Românesc prezenta o putere impunătoare: între trei armate ruse, cuprinzând 526 de batalioane, era inclusă o armată română, cu 74 de batalioane, în timp ce o altă armată română se afla în spatele frontului, unde era coordonată de către instructori francezi[3].

În cadrul alianței României cu Imperiul Rus, o alianță de conjunctură, determinată de aderarea la Antantă, raporturile româno-ruse nu s-au bazat pe loialitate. Nesinceritatea părții ruse s-a manifestat inclusiv prin comportamentul ostil al militarilor ruşi față de ostaşii români, populație şi autoritățile civile ale României.

Rapoartele şi notele prezentate în acest documentar (pregătite pentru tipar cu respectarea normelor ortografice şi de punctuație stabilite de Academia Română), identificate în Arhiva Națională a Republicii Moldova, erau înaintate Ministerului de Interne, Direcției Poliției şi Siguranței Generale Române. Documentele conțin date statistice despre „călătorii ieşiți şi intrați" în cursul anului 1916 (la sfârşitul anului 1916, conform unor surse, în Rusia s-ar fi refugiat peste 30 000 de români), relațiile dintre Comandamentele armatelor ruse şi autoritățile civile şi militare româneşti, organizarea Serviciului de contraspionaj, situația tranzitării efectivelor militare (trenuri sanitare, Regimente de Infanterie şi Cavalerie) prin punctul de frontieră Burdujeni ş.a. De asemenea, documentele prezentate se referă la infracțiunile comise de militarii ruşi pe teritoriul României, demonstrând cu lux de amănunte atitudinea răuvoitoare a acestor militari cu statut de aliați, atitudine care a influențat starea de spirit a armatei române.

[1] Mircea N. Popa, *Primul Război Mondial. 1914–1918*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1979, p. 253.

[2] А. Зайончковский, *Мировая война 1914–1918 гг.*, Москва, Государственное Военное Издательство Наркомата Обороны Союза ССР, 1938, том второй, p. 95; Д. В. Вержховский, В. Ф. Ляхов, *Первая мировая война 1914–1918 гг. Военно-исторический очерк*, Москва, Военное издательство Министерства Обороны СССР, 1964, p. 182.

[3] А. Зайончковский, *op. cit.*, p. 135.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

1

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii ianuarie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	50	60
Austro-ungari	19	–
Belgieni	3	4
Elvețieni	5	1
Francezi	10	16
Germani	169	–
Greci	63	21
Italieni	3	4
Ruşi	74	103
Sârbi	3	8
Alte naționalități	14	14
Total	**413**	**231**

Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare se va cita: A.N.R.M.), Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 46–47.

2

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii februarie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	57	59
Austro-ungari	6	–
Belgieni	1	3
Bulgari	1	–
Elvețieni	–	2
Francezi	21	22
Germani	27	–
Greci	34	45
Italieni	4	7
Ruşi	82	155
Alte naționalități	16	132
Ttotal	**249**	**427**

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 70–71.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

3

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii martie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	5	42
Austro-ungari	2	1
Belgieni	3	1
Elvețieni	2	3
Francezi	20	28
Germani	3	–
Greci	67	27
Italieni	5	20
Ruşi	68	104
Sârbi	1	1
Alte naționalități	13	17
Total	**249**	**401**

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 105–106.

4

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii mai 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	87	73
Belgieni	3	–
Francezi	28	17
Greci	43	13
Italieni	4	4
Ruşi	73	168
Sârbi	4	1
Alte naționalități	11	18
Total	**253**	**294**

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 164.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

5

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiţi şi intraţi în cursul lunii iunie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	60	48
Elvețieni	5	3
Francezi	23	9
Greci	26	12
Italieni	5	8
Ruşi	83	178
Sârbi	2	4
Alte naționalități	5	14
Total	**209**	**276**

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 166.

6

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiţi şi intraţi în cursul lunii iulie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	48	89
Belgieni	–	1
Elvețieni	–	1
Francezi	31	15
Greci	24	9
Italieni	–	3
Ruşi	58	112
Sârbi	–	2
Turci	1	1
Alte naționalități	7	12
Total	**169**	**245**[4]

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 176.

[4] Un dosar de arhivă conține 40 de petiții adresate, în luna iulie 1916, polițistului Punctului de Frontieră Ungheni, prin care s-a solicitat eliberarea biletelor de trecere peste Prut. Cf. A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 102.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

7

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii august 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	101	102
Austro-ungari	–	28
Belgieni	–	1
Bulgari	–	6
Elvețieni	2	2
Francezi	24	35
Germani	–	18
Greci	18	36
Italieni	1	9
Ruşi	109	239
Sârbi	12	1
Turci	1	2
Alte naționalități	12	9
Total	**278**	**514**[5]

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 188.

8

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii septembrie 1916

Călători pe naționalități	**Intrați**	**Ieşiți**
Români	330	73
Belgieni	2	2
Elvețieni	6	3
Francezi	30	33
Greci	17	36
Italieni	8	55
Ruşi	133	330
Sârbi	11	18
Alte naționalități	16	82
Total	**553**	**632**[6]

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 265.

[5] Dosare de arhivă ce conțin petiții adresate, în luna august 1916, şefului Poliției Punctului de Frontieră Ungheni, prin care se solicita eliberarea biletelor de trecere peste Prut. Cf. A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 103, 67 de file; dosar 115, 207 file. Un alt dosar de arhivă conține telegrame expediate, în lunile iunie – decembrie 1916, polițistului Punctului de Frontieră Ungheni, prin care se autoriza trecerea unor persoane în Rusia. Cf. A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 101, 216 file.

[6] Dosar de arhivă ce conține cereri adresate, în luna septembrie 1916, polițistului Punctului de Frontieră Ungheni, prin care se solicita eliberarea biletelor de trecere în stânga Prutului. Cf. A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 116, 136 file.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

9

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii octombrie 1916

Călători pe naționalități	Intrați	Ieşiți
Români	191	109
Belgieni	2	–
Elvețieni	7	–
Francezi	59	41
Greci	30	23
Italieni	6	122
Ruşi	115	107
Sârbi	1	9
Alte naționalități	22	103
Total	**433**	**514**[7]

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 312.

10

Ministerul de Interne
Poliția Punctului Ungheni

Tablou de călători ieşiți şi intrați în cursul lunii noiembrie 1916[8]

Călători pe naționalități	Intrați	Ieşiți
Români	64	110
Elvețieni	1	12
Francezi	37	29
Greci	4	9
Italieni	2	600
Ruşi	32	44
Sârbi	–	8
Alte naționalități	6	119
Total	**146**	**931***

* Comparativ cu cifrele totale din tabele referitoare la numărul de călători ieşiți şi intrați în cursul lunilor precedente, în tabelul pe luna noiembrie 1916 există o neconcordanță între cifrele totale pe naționalități şi cifrele totale pe sexe. Cifrele totale pe naționalități indicate în tabelul original: intrați – 82; ieşiți – 832. Cifrele totale pe sexe: intrați – 99 de bărbați + 46 de femei + 1 copil = 146; ieşiți – 722 de bărbați + 155 de femei + 65 de copii = 942.

A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 99, f. 330.

[7] Dosar de arhivă ce conține cereri adresate, în luna octombrie 1916, polițistului Punctului de Frontieră Ungheni, prin care se solicita permisie de a trece în stânga Prutului. Cf. A.N.R.M., Fond *289*, inventar 13, dosar 117, 154 file.

[8] Dosarul consultat nu conține astfel de indici statistici pentru luna decembrie, când s-a produs un exod al populației României în Rusia. Conform unor date, incomplete însă, la sfârşitul anului 1916, în Rusia s-au refugiat peste 30 000 de români: regățeni, transilvăneni, bucovineni şi aromâni. Vezi Dinu Poştarencu, „Exodul populației României în Rusia, în timpul Primului Război Mondial”, în *Confluențe identitare şi realități demografice la est de Carpați în secolele XIX–XX*, volum coordonat de Cătălin Turliuc şi Dumitru Ivănescu, Iaşi, Editura Junimea, 2010, p. 59–87.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

11

România
Ministerul de Lucrări Publice
Direcţiunea Generală a Porturilor şi Căilor de Comunicaţie pe Apă
Inspectoratul General al Navigaţiunei şi Porturilor
Comisariatul Maritim Sulina
Nr. 3611
Sulina, 7 august 1916

Domnule general,

În legătură cu dezertarea unui număr din ce în ce mai mare de soldaţi din Dobrogea în Rusia am onoare a vă aduce la cunoştinţă următoarele: deşi nu avem încă dovezi materiale, credem însă că personalul consular rus nu este străin de această acţiune. Este aproape o lună de când d-na Kartanuşev, soţia consulului rus de la Galaţi, o persoană prea bine cunoscută pentru abilitatea, priceperea şi intimitatea ce o are în diferite cercuri româneşti, s-a stabilit în Sulina şi spunea că va sta până la toamnă. Acum câteva zile a fost telegrafic chemată la Galaţi. Ea este secundată de secretarul consulului rus din Sulina, un oarecare Emilianof, care stă în această localitate de vreo 20 de ani, aşa că ştie perfect toată lumea rusească din Deltă. Acesta cred că este cel mai pregătit agent rus din Dobrogea. Pentru că şeful său, consulul Rusanof, este venit de curând şi e un om corect, dar moale, a venit un nou agent de vapoare, Pavlovski. Slujba sa este numai un pretext, de fapt urmăreşte tot o acţiune politică. Se zice că e omul amiralului Visilkin[9]. În fiecare săptămână pleacă la Reni să-şi depună raportul. Vorbeşte perfect româneşte, e foarte îndrăzneţ, având stofă de adevărat aventurier.

De câtva timp se vorbeşte că acest agent, împreună cu Emilianof, face un fel de statistică a ruşilor din Deltă. Şi tot ei ar face îndemnuri pentru dezertarea în Rusia. Sper că în curând să putem avea oarecare dovezi materiale sau mărturii, declaraţii ale femeilor dezertorilor fugiţi în Rusia.

Va fi necesar a se întări cordonul de grăniceri de pe malul braţului Kilia.

Lt. C-dor (semnătura), comandant militar al portului
Domniei Sale, domnului general Popovici, Marele Stat Major

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 759, f. 36–37.

[9] Mihail Vesiolkin (1871–1918), contraamiral rus (de la 6 decembrie 1915), fiul lui Mihail M. Vesiolkin, guvernator al guberniilor Olonețk, Cernigov şi Herson. În anii Primului Război Mondial, contraamiralul Mihail Vesiolkin a condus expediţia cu destinaţie specială pe Dunăre. A fost comandant al cetăţii Sevastopol (1916–1917). La 20 august 1917, a fost eliberat din serviciu pe motiv de boală. A fost împuşcat de bolşevici.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

12

Regatul României
Secția a III-a, Biroul V
București, 11 august 1916
Secret urgent
Ministerul de Război, nr. 1339
Marele Stat Major

Domnule Director,

Am onoare a vă înainta alăturata corespondență [dosarul nu conține corespondența], primită de la Comisariatul Maritim Sulina, cu nr. 3611/916, prin care se arată că sunt agenți provocatori care propagă și îndeamnă pe rezerviști și completași de origine rusă să dezerteze în Rusia.

Corpul grănicerilor a luat măsuri de pază; vă rugăm să binevoiți a căuta să se urmărească acești provocatori și dispune în consecință.

Din ordin p. Șeful de Stat Major General
Șeful Secției III-a colonel (semnătura)
Domniei Sale, Domnului Director al Poliției și Siguranței Generale a statului

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 759, f. 47.

13

Copie după știri privitoare la armată, operațiuni militare, rechiziții etc.
18 august 1916

În ziua de 16 august s-a tras cu mitraliere dintr-un aeroplan austriac asupra localității Broșteni. Comunele Ne[a]gra-Șarului, Șarul Dornei și Dorna, fiind ocupate de trupe austriece, autoritățile și populația au fost retrase în spatele trupelor noastre.

În seara zilei de 16–17, Arghir Vasile, judecătorul ocolului Broșteni, fiind în recunoaștere, a fost împușcat de o patrulă austriacă. În înaintarea lor, trupele austriece au ars și jefuit: casa parohială din Șarul Dornei, judecătoria și două case, proprietatea comunei, au fost incendiate, satul Panaci este aproape în întregime ars și casele prădate. Cu ocazia invaziei austriece au fost omorâți girantele [administrator] Manoilescu și agentul Petrescu de la Vama Dorna, precum și un domn Sirt.

Austriecii ocupă porțiunea din județ de la vestul liniei de la satul Zugreni (ocupat și el), dealul Păltiniș, la satul Drăgoiasa (de asemenea, ocupat).

Astăzi, 18 august, au intrat pe la Liteni 9 soldați ruși pe 7 motociclete, luând drumul spre Roman.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

Prefect Suceava, C. Sturza[10]

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 2, dosar 5688, f. 92 (text scris de mână).

14

Copie după ştiri privitoare la armată, operaţiuni militare, rechiziţii mobiliare trimise cu raportul nr. 599 al Prefecturii Suceava, 23 august 1916

Ieri, trupele ruse au ocupat satele Rusca, Ortoasa, Sunători şi Dorna, toate pendinte de comuna Dorna, care erau în stăpânirea austriecilor care s-au retras peste Bistriţa.

Un camion, automobil condus de un soldat rus, în drumul de la Fălticeni spre Broşteni, pe muntele Stănişoara, la kl. 46, s-a răsturnat spre Sabasa. În automobil erau: doi grăniceri români, trei soldaţi ruşi şi un jandarm caporal. Toţi au fost răsturnaţi şi grav răniţi. Au fost ridicaţi şi internaţi la spitalul Broşteni.

Rechiziţiile au mers greu şi nu s-au putut completa din următoarele cauze: a) Neprezentarea la timp a delegaţilor corpurilor, din care unii au sosit a doua şi a treia zi de mobilizare; b) Insuficienţa personalului administrativ de la plăşi şi comunal, foarte redus prin numeroasele revocări făcute în ultimul timp, precum şi prin chemarea sub arme; c) Numeroasele transporturi ce au trebuit să se facă în primele zile de mobilizare pentru alimentarea trupelor din plasa Muntelui, plecate în ajunul mobilizării; d) Numărul insuficient şi nepregătirea membrilor improvizaţi din comisiile de rechiziţie, care au avut de urmare refuzarea unui număr însemnat de cai şi reducerea lor pentru a doua şi a trei oară înaintea Comisiei; e) Proporţia mare de iepe, scutite conform art. 38 alin. 5, judeţul fiind declarat tipic; f) Lipsa la rechiziţii a cailor şi obiectelor din comunele dornene, plasa Muntele; g) Starea rea în care se găsesc diferitele vehicule din cauza scumpirii excesive a fierului şi cuielor de la data ultimului recensământ încoace, scumpire care a pus pe săteni în imposibilitate a întreţine în bună stare vehiculele; h) Scumpirea excesivă a pielii şi a sforii şi marea lipsă a acesteia de la un timp încoace a făcut ca să se prezinte comisiilor hamuri şi guri de hamuri ţărăneşti cu totul degradate.

Prefect C. Sturza

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 2, dosar 5688, f. 91 (text scris de mână).

[10] Maior Constantin Sturza, prefect al judeţului Suceava, menţionat într-un document din 28 octombrie 1916. Cf. A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 771, f. 70.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

15

Oficiul Telegrafic Central
Telegramă, 29/08/1916
Bucureşti
Urgent

Circulară

Am onoare a vă face cunoscut că, de comun acord cu Ministerul de Război, am stabilit următoarele norme după care urmează a vă conduce în raporturile d-voastră cu autorităţile militare.

1. Prefecţii de judeţe şi oraşe şi personalul poliţienesc sunt militarizaţi şi sub ordinile directe ale Ministerului de Război numai în ce priveşte măsurile de ordine şi siguranţă.

2. Ordonanţele pentru diferite măsuri relativ la ordine şi siguranţă se vor da de prefecţi. Vor fi aduse şi la cunoştinţa comandamentelor garnizoanelor locale şi nu vor putea fi afişate, publicate şi executate fără viza acestora.

3. Toate celelalte măsuri privitoare la administraţia propriu-zisă, prefecţii şi autorităţile poliţieneşti le vor putea lua din propria lor iniţiativă.

4. Prefecturile şi celelalte autorităţi civile sunt libere a corespunde între ele cu Ministerul de Interne şi cu Direcţiunea Siguranţei Generale în clar poştal sau telefonic pentru toate chestiunile privitoare la serviciu.

Între prefecturi, poliţii, Ministerul de Interne şi Direcţiunea Siguranţei Generale corespondenţa cifrată este admisă; ştiinţele [ştirile] militare privitoare la operaţiuni şi altele nu se vor transmite decât comandantului de garnizoană locală, care, la rândul său, le va comunica cartierului general.

p. ministru [de] Interne, C. Dimitriu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 2, dosar 5688, f. 75 (text dactilografiat).

16

Copie de pe raportul nr. 6363, din 13 octombrie 1916 a Companiei Jandarmi Rurali Suceava către Prefectura judeţului Suceava

Am onoare a vă comunica următoarele: soldaţii ruşi, cantonaţi în satul Stânişoara, s-au apucat de rupt gardurile, au ars lemnele Postului de Jandarmi, fură păsări de pe la locuitorii de prin comunele unde sunt cantonaţi. Ruşii au rachiu şi vin pe la ei şi umblă toată ziua beţi. Din cercetările făcute şi din declaraţiile lor se constată că majoritatea ruşilor au procurat rachiu şi vin din Bucovina.

Vă rog să interveniţi pentru a lua măsuri.

Comandantul companiei, căpitan Bendescu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 769, f. 21.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

17

Ministerul de Interne
Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
16 octombrie 1916
Biroul Siguranţei Generale

Notă

Azi a intrat în ţară, prin Burdujeni, al 115-lea tren militar rus, compus din 36 [de] vagoane. Soldaţii purtau numărul 4 săpători. Au luat direcţia Fălticeni.

Tot prin Burdujeni a mai intrat în ţară al 116-lea tren militar rus, compus din 44 vagoane. Soldaţii purtau numărul 98. Au luat direcţia Roşnov.

Trenul 117, tren militar.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 772, f. 6.

18

Prefectura judeţului Suceava
16 octombrie 1916
Direcţia Poliţiei şi Siguranţei Generale Bucureşti

Domnului Ministru de Interne,

Am onoare a vă trimite în copie Raportul nr. 6363 a[l] comandantului Companiei Jandarmi, rugându-vă a interveni a nu se mai vinde băuturi de orice fel în Bucovina, deoarece ne-am convins că şi-n Fălticeni trupele ruse sosesc aprovizionate cu mari cantităţi de spirt şi rom, din care cauză măsurile luate de noi nu se pot executa şi beţiile şi scandalurile continuă.

Prefect (semnătura)

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 769, f. 20.

19

17 octombrie 1916

Notă

Aseară a sosit, venind din Iaşi, translatorul nostru, d-l Buracu, care a însoţit până la Bucureşti pe aviatorii francezi. D-sa povesteşte că gara Brăila, la sosirea trenului de Iaşi, era înţesată de o mulţime extraordinară de lume, în majoritate femei şi copii. Cum s-a oprit trenul, mulţimea a dat năvală în vagoanele deja complete, umplând coridoarele, scările şi acoperişurile vagoanelor. Cei rămaşi pe

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

peron țipau şi cereau să li se facă loc cu orice preț, amenințând că în caz contrar preferă să se arunce înaintea trenului decât să rămână în Brăila. Întrebați de ce părăsesc oraşul, dânşii declarau că la Brăila nu se mai poate locui din cauza soldaților ruşi care, după ce se îmbată, pornesc pe străzi, fură, jefuiesc casele, siluiesc femeile, care nu mai îndrăznesc, din această cauză, să iasă pe străzi şi preferă să-şi părăsească avutul spre a scăpa viața şi onoarea.

În legătură cu cele de mai sus, azi am întâlnit pe d-l Sergiu Cujbă, controlor la băncile populare, venit din Tulcea, care îmi comunică următoarele: ceea ce se petrece cu armata rusă din Dobrogea este o calamitate. Procedează mai rău decât armata duşmană. În Rusia, neavând voie să bea băuturi alcoolice, soldații ruşi, când vin în țară, se dedau la o beție desfrânată, care îi transformă în adevărate bestii. Ei beau tot ce găsesc: vin, rachiu, spirt, până şi apa de colonie de pe la frizerii. Spirtul denaturat, după ce-l strecoară prin pâlnie, îl beau. În stare de ebrietate jefuiesc orice le iese în drum, fără nicio considerație dacă averea este a unor locuitori de origine străină sau română. Partea mai rea este că nu se mulțumesc să fure lucruri ce ar putea fi transportate cu ei, ci strică tot ce pot, fără nicio nevoie, numai din pofta bestială de a distruge. Astfel au devastat toate satele din Dobrogea. În satul Niculine din Dobrogea, după ce au băut cât au putut, au dat drumul butoaielor cu vin ale podgorenilor, distrugându-le tot avutul. Acest sat este românesc. La Galați, într-o noapte, mai mulți ofițeri ruşi în stare de ebrietate au venit în Hotelul Papadopol şi au cerut evacuarea hotelului, pentru a satisface plăcerea de a-i da foc. Cu multă greutate au putut fi împiedicați. D-l Cujbă adaugă că populația este îngrozită şi ar fi o mare nenorocire dacă nu s-ar lua măsuri urgente pentru a interzice consumarea băuturilor alcoolice. Neştiind cui să se adreseze, m-a rugat să vă aduc cele de mai sus la cunoştința d-v[oastră], pentru a le supune celor în drept.

Notă: Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale către Serviciul Siguranței Generale la Marele Cartier, spre a se prezenta la raport

20/X/916

Director, I. Panaitescu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 772, f. 7–7 verso (text dactilografiat).

20

Ministerul de Interne

20 octombrie 1916

Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale

Copie de pe telegrama d-lui prefect al județului Tulcea, din 19 octombrie 1916

Am onoare a vă raporta că soldații ruşi şi sârbi se dedau la cele mai grozave acte de vandalism. Toată partea județului din urma liniei de bătaie aproape nu mai există, căci s-au spart casele, s-au furat vitele, s-au devastat gospodăriile, s-au siluit

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

femeile şi violat fetele locuitorilor, fără deosebire de naţionalitate. Cel mai teribil duşman nu credem că s-ar fi purtat mai grozav şi ca să-i împiedicăm este imposibil, căci protestările autorităţilor faţă de ofiţerii şi superiorii armatei au rămas fără niciun rezultat. Populaţia, cât a mai rămas în sate, trăieşte în cea mai mare spaimă, ascunşi pe câmp şi prin păduri. Am deplasat toţi jandarmii din restul judeţului în acea parte. Am pus oarecare ordine şi vă rugăm a ordona ca jandarmii dintr-unul din judeţele evacuate complet să fie trimişi la noi în Tulcea.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 769, f. 14; dosar 772, f. 13.

21

22 octombrie 1916

Notă

Intrat prin Burdujeni aseară, la orele 6, un tren compus din 49 [de] vagoane, cu infanterie din Regimentul 193 Infanterie; a luat direcţia Bacău. La acest tren s-au mai adăugat 10 vagoane, dintre care 4 cu orz şi 6 cu fân, cu destinaţia Roman – Mirceşti.

Astă noapte, la orele 1,20 a mai intrat un tren, compus din 36 [de] vagoane, trupe de dragoni. A luat direcţia Roman.

Din Ungheni – în ultimele 12 ore a intrat un tren compus din 50 [de] vagoane, dintre care 36 cu muniţii pentru armata română şi 14 pentru armata rusă.

Pe pod de pontoane au intrat trupe de infanterie, 1 200 [de] soldaţi din Regimentul 159, Divizia 10. A mai intrat o Baterie de Artilerie, 276 [de] soldaţi, 4 tunuri de 150, 14 chesoane, 28 [de] căruţe, 225 [de] cai din Regimentul 34 Artilerie. Au mai intrat 3 coloane de artilerie – 10 ofiţeri, 440 [de] soldaţi, 51 [de] chesoane, 92 [de] căruţe, 546 [de] cai – trupe din Corpul 4 armată, două ambulanţe sanitare, 5 ofiţeri, 194 [de] soldaţi, 20 [de] trăsuri sanitare, 65 [de] căruţe, 220 [de] cai. Divizia 10 – o coloană de manutanţe, cu doi ofiţeri, 186 [de] soldaţi, 65 [de] căruţe, 172 [de] cai.

Prin Burdujeni, ieri, la ora 12,45 p.m. a intrat un tren militar rus nr. 141, compus din 44 [de] vagoane cu soldaţi din Regimentul 193 Infanterie cu direcţia Bacău. La acest tren, în gara Burdujeni, s-au mai adăugat încă 16 vagoane cu direcţia Roman. La orele 3 p.m., tot prin Burdujeni a mai intrat în ţară un alt tren cu nr. 142, compus din 44 [de] vagoane cu soldaţi din Regimentul 193 Infanterie, cu direcţia Bacău. La acest tren, s-a mai adăugat un număr de 14 vagoane pentru Roman. Azi, prin Burdujeni a intrat în ţară trenul rus nr. 149, compus din 57 [de] vagoane cu Regimentul 11 Cavalerie. A luat direcţia Bacău, Piatra Neamţ şi Roman. Trenul 150, compus din 44 [de] vagoane cu infanterie, a luat direcţia Bacău.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 772, f. 22–22 verso.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

22

Copie după adresa Marelui Cartier General, cu nr. 274, din 27 octombrie a.c., către Ministerul de Interne

În vederea cooperării trupelor ruse cu trupele româneşti pe teritoriul român, am onoare a vă comunica mai jos zonele de acțiune hotărâte pentru armatele ruse, precum şi dispozițiile luate cu privire la relațiile între Comandamentele armatelor ruse şi autoritățile noastre civile şi militare.

1. Zona de acțiune a Armatei IX-a ruse cuprinde teritoriul de nord al Moldovei, limitat la sud prin şoseaua Huşi – Vaslui – Dragomireşti – Plopana – Bacău – Ardeoani – Moineşti – Comăneşti – Dărmăneşti – Valea Uzului – Cik St. Marton inclusiv, linie care va rămâne la dispoziția Comandamentului armatei ruse.

2. Zona de acțiune a armatei ruse de Dunăre cuprinde teritoriul Dobrogei şi o parte din teritoriul Munteniei, situat pe țărmul stâng al Dunării, şi din acela al Moldovei, situat pe țărmul drept al Prutului; teritorii limitate spre vest prin linia: gara Călăraşi – gara Ciulnței – Slobozia-gara – Cioara-gara – Făurei-şoseaua – Făurei –Ianca – Suteşti – Racovița – Domneşti – Latinul – Maxineni – Măneşti – Lungoci-gara – Iveşti – Puțeni – Bereşti – Murgeni – Fălciu. Această linie va rămâne la dispoziția Comandamentului armatei ruse.

3. În interiorul acestor zone, armatele ruse vor putea să se servească de toate căile de comunicație: şosele, căi ferate, fluvii, precum şi [de] rețelele telefonice şi telegrafice, fără însă ca prin aceasta trebuințele operative ale armatei române să fie stânjenite.

4. Pentru întărirea armatelor ruse în oameni şi cai, cât şi pentru aprovizionarea cu hrană, muniții, materiale ş.a., Comandamentele ruse vor putea să creeze serviciile lor proprii de etape în interiorul zonelor de la punctul 1 şi 2. În fiecare zonă se va înființa un Comandament general de etape rus, care va adresa cererile sale comisarului guvernului român din zona respectivă.

5. Toate depozitele existente aparținând armatelor române, precum şi părțile sedentare ale armatei noaste, spitale etc., care s-ar găsi în teritoriul zonelor arătate la 1 şi 2 vor rămâne la dispoziția comandamentelor teritoriale române respective şi la aceea a Comandamentului General al Etapelor (român).

6. În ce priveşte întrebuințarea căilor ferate situate în zonele de la 1 şi 2, pentru satisfacerea nevoilor armatelor ruse şi române va fi înființată o comisie mixtă ruso-română.

7. Alăturatele instrucțiuni au fost comunicate şi generalului Bielaieff[11], reprezentatul armatei ruse pe lângă Marele Cartier General, care a luat [la] cunoştință şi va interveni pentru îndeplinirea punctelor cuprinse într-însele.

[11] Mihail Alekseevici Beleaev (1863–1918), general de infanterie (1914), ajutor al ministrului de Război al Rusiei (de la 23 iunie 1915), şef interimar al Marelui Stat Major (2 aprilie – 10 august 1916), reprezentant al Comandamentului rus pe lângă Marele Cartier General al forțelor armate române (desemnat la 10 august 1916), ministru de Război al Rusiei (de la 3 ianuarie 1917).

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

Domnii comisari ai guvernului vor stărui pe lângă comandamentele ruse pentru ca instrucțiunile să fie puse în aplicare.

Aducând cele ce preced la cunoştința Domniei Voastre, cu onoare vă rog să binevoiți a lua dispoziții şi [a] da ordinele necesare pentru părțile corespunzătoare.

Măsurile luate se vor comunica şi Marelui Cartier General, Secția 1.

Acest ordin s-a trimis direct şi d-lor comisari ai guvernului.

Din Înalt Ordin, p. şeful Stat Majorului General, general (ss) D. Iliescu
Şeful Secției Operațiunilor, colonel-adjutant, (ss) Angelescu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 769, f. 50 (text dactilografiat).

23

Instrucțiuni

Comisarul general al guvernului român de pe lângă armatele ruse este rugat să ceară Comandamentului armatei ruse să dea un ordin de zi pe armată, în care să se cuprindă următoarele:

1. Respectarea de către trupe şi comandanți a legilor şi instituțiilor țării, precum şi a tuturor măsurilor de ordin administrativ, de poliție şi siguranță luate de autoritățile române.

2. Respectarea şi apărarea proprietăților de orice natură, publice şi private.

3. Oprirea cu desăvârşire a consumației alcoolului şi berii, atât în stabilimentele publice, cât şi în localurile sau locuințele particulare.

4. Orice furnitură pentru armata rusă se va face conform înțelegerilor speciale cu Ministerul de Război, care vor fi comunicate la timp.

5. Serviciul poştal, telegrafic şi telefonic şi, în genere, întreaga administrație se va executa numai de către funcționarii români respectivi, cu excepție de înțelegerea specială cu Direcțiunea Generală a Poştelor, Telegrafelor şi Telefoanelor.

6. Orice intervenție pentru nevoile armatei ruse se va face de comandament, prin intermediul comisarului guvernului român sau prin prefecții respectivi, care vor aviza pe comisari pentru executare.

7. Orice abatere, orice încălcare a legilor şi a instituțiilor țării, orice vătămare adusă persoanelor sau proprietăților, vor fi imediat pedepsite de către Comandamentul rus, iar pagubele vor fi reparate fără întârziere.

P. conf. Fl. Duiculescu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 769, f. 51 (text scris de mână).

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

24

Telegramă cifrată

Extra urgentă
Expediată: 28 octombrie 1916

Domnului I. Panaitescu, directorul Siguranței Generale, Bucureşti

La orele 4,25 a.m. a sosit din Iţcani un tren militar compus din 30 [de] vagoane, din care 20 sanitare şi 10 cu bagaje. Vine de la Cernăuți, şi la 5,05 a.m. a plecat în direcția P. Neamț, formând al 168-lea tren plecat din această gară.

Poliţai Ghinea
Notă: Serviciul Siguranței Generale
La Marele Cartier spre a se prezenta la raport
28/X/ 1916

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 775, f. 16.

25

28 octombrie 1916

Notă

Prin Burdujeni, la orele 6 a.m., a intrat în țară un tren compus din 32 [de] vagoane, subzistența din Corpul 4 Armată.

La orele 12,45, alte 25 [de] vagoane, trupe din 17 Pionieri. Ambele au format un singur tren, nr. 169, Direcția 9 vagoane la Fălticeni, 13 Paşcani şi restul Bacău.

Prin Gura Prutului a intrat în țară un batalion de geniu rus, efectiv de război, 8 vase plutitoare, material de poduri şi material de telegrafie.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 775, fila 26.

26

28 octombrie 1916
Burdujeni

Notă

Astă noapte, la orele 11,10 a intrat în țară un tren militar compus din 53 [de] vagoane, din care cinci cu aeroplane. Militarii purtau nr. 196 infanterie. A luat direcția Bacău şi era al 166-lea tren.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

La orele 1,10 – un tren compus din 51 [de] vagoane, cu Regimentul 24 Infanterie şi pontonieri. A luat direcția Bacău. Acesta este al 167-lea tren.

La orele 4,25 – un tren compus din 30 vagoane, 20 sanitare şi 10 cu bagaje, a luat direcția P[iatra] Neamț. Acesta este al 168-lea tren.

Prin Mălini spre Dorna – la 24 octombrie a trecut Regimentul 15 Cavalerie. La 25 octombrie au trecut trei Regimente de Artilerie din Divizia a 6-a.

La 26 octombrie – două Regimente de Artilerie Divizia a 3-a. Necontenite transporturi, telefonice, telegrafice şi de trupe.

Ungheni – în ultimele 12 ore au intrat în țară două trenuri: 1) Cu 41 [de] vagoane, muniții pentru armata română; 2) 33 [de] vagoane, provizii pentru armata rusă. Pe pod au intrat trei Batalioane Infanterie din Corpul 40, cu 78 [de] ofițeri, 365 [de] soldați, 396 [de] căruțe, 82 [de] cai.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 775, f. 27.

27

Telegramă

D-lor prefecți din Moldova, de Ialomița şi Brăila
Inspector general al Jandarmeriei Rurale

Vă aducem la cunoştință că guvernul a hotărât ca în toate comunele unde se află armata rusă, să se interzică absolut vânzarea vinului, atât la particulari, cât şi la localuri de cârciumă sau restaurante. Administratorii financiari au primit instrucții în acest sens de la ministrul de Finanțe.

D-v[oastră] veți da ordonanțe în acest sens, în care veți putea prevedea că se poate permite în orașe numai în timpul mesei la restaurante să se servească câte cel mult un sfert de litru de persoană, sau pentru spital, după avizul special al medicului român, vizat de d-v[oastră].

Vă încunoştințez, [de] asemenea, că transporturile de orice fel de băuturi alcoolice sau chiar vin şi bere dintr-o localitate în alta este cu desăvârşire oprit.

Se înțelege, ordonanța d-v[oastră] va fi dată cu prevenirea pentru delicvenți şi complicii lor, că vor fi judecați în stare de arestare.

Ministru de Interne, C. D. Dimitriu

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 771, f. 85 (text dactilografiat, nedatat).

28

Ministerul de Interne
Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale
Biroul Secretariatului
Nr. 84807 S, 11 noiembrie 1916

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

Domnului Ministru

Conform dorinței exprimată de d-l colonel Leontovici, şeful Siguranței de pe lângă armata rusă care operează în Moldova, am avut cu d-sa o întrevedere în oraşul Botoşani, unde mă găseam în interes de serviciu. În cursul acestei întrevederi, numitul colonel mi-a făcut cunoscut că Comandamentul rus doreşte ca serviciile de siguranță instalate în localitățile din țară, arătate în alăturatul tablou, să fie puse în legătură cu serviciile de poliție, care vor fi desemnate de noi, cu care să conlucreze în asigurarea unui cât mai bun serviciu de contraspionaj în interesul comun şi în acelaşi timp să se determine modul de a lucra pe teritoriul român al numitelor servicii ruse de siguranță.

Am comunicat d-lui colonel Leontovici că serviciile de siguranță ruse, indicate în tabloul alăturat la prezentul raport, să fie puse în contact fiecare cu serviciul nostru de poliție arătat în acelaşi tablou, iar în ceea ce priveşte modul de a lucra pe teritoriul nostru al serviciului rus în chestiune, următoarele norme ar trebui să fie urmate, sub rezerva aprobării autorităților superioare române.

Serviciul de siguranță rus poate supraveghea pe un individ şi culege informații asupra lui prin agenții săi. În caz, însă, când în urma supravegherii făcute şi a informațiilor culese sau a dovezilor adunate, serviciul respectiv de siguranță rus ar crede că individul trebuie să fie percheziționat sau arestat, ori şi una şi alta, aceste măsuri nu pot fi luate decât de serviciul nostru de poliție cu care este pus în legătură, în urma unei cereri motivată în scris şi la care să se alăture şi dovezile sau documentele, dacă vor fi.

La percheziție şi arestare va putea asista agentul desemnat de şeful serviciului de siguranță rus, precum şi la facerea cercetărilor. Actele însă nu vor putea fi dresate decât de organele noastre de poliție.

Dacă serviciul de siguranță rus, care a provocat arestarea sau percheziționarea unui individ, nu va delega pe nimeni să asiste, serviciul nostru de poliție îl va ține în curent, la cerere, de mersul cercetărilor.

Cercetările fiind terminate, serviciul nostru de poliție, care le-a făcut, va pune în cunoştință pe cel rus despre aceasta, arătându-i şi care este concluzia la care s-a ajuns: punerea în libertate a individului din lipsă de dovezi sau indicii serioase de culpabilitate ori trimiterea lui înaintea justiției.

În primul caz, serviciul de siguranță rus va putea cere în scris mențiunea încă în stare de arestare a individului cercetat în scopul de a se produce noi dovezi: această cerere va fi satisfăcută provizor[iu] de serviciul nostru de poliție, care va aviza Direcțiunea Siguranței Generale pentru a decide definitiv.

În al doilea caz, individul va fi trimis înaintea justiției, iar copii de pe actele dresate vor fi înaintate, la cerere, serviciului de siguranță rus.

În ce priveşte însă pe indivizii care ar fi găsiți de serviciul de siguranță rus pe zona chiar a operațiunilor, ei vor putea fi arestați şi percheziționați de personalul acestui serviciu, însă vor fi predați serviciului nostru de poliție, cu care stă în legătură, pentru ca acesta să procedeze la cercetare, conform normelor arătate mai sus.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

Am convenit cu d-l colonel Leontovici ca serviciile de siguranţă rus şi român să-şi comunice, prin intermediul delegatului nostru poliţienesc pe lângă armata rusă, informaţiile care interesează serviciile respective.

În privinţa delegatului de care am vorbit mai sus, d-l colonel Leontovici mi-a comunicat că dorinţa Comandamentului rus este ca să fie numit ca delegat d-l Vameşu, poliţai al oraşului Dorohoi. Am răspuns d-lui colonel că voi comunica d-voastră această dorinţă spre a aviza.

Am cerut d-lui colonel Leontovici ca [şi] corespondenţa între serviciile de siguranţă ruse şi cele române să se facă în limba română sau franceză, întrucât nu găsim interpreţi de limba rusă în România, care să ştie a citi şi scrie bine această limbă, cerere la care d-sa a convenit.

Toate acestea le-am adus la cunoştinţa d-lui N. N. Săveanu, comisarul guvernului nostru pe lângă armata rusă, şi d-sa a autorizat să vă comunic că împărtăşeşte în totul vederile mele.

Aducând cele ce preced la cunoştinţa d-voastră, am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune cum veţi găsi cu cale.

Directorul Siguranţei Generale, (ss) I. Panaitescu

Domnului ministru de Interne

Rezoluţie: se aprobă raportul, cu adăugire că însărcinatul cu conducerea acestui serviciu este d-l insp. gen. Romulus Voinescu, iar d-l poliţai Vameşu ca ajutor al său.

(ss) V. G. Morţun

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 2, dosar 4477, f. 1–2, 5–6 (două texte identice, dactilografiate).

29

Ministerul de Interne [noiembrie 1916]

Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale

Notă

D-l Berman[12], fotograf al mai multor reviste, plecat marţi dimineaţă din Bucureşti şi sosit ieri, ora 2 p.m. în localitate (Iaşi), mă informează următoarele fapte petrecute în capitală în ultimul moment.

Duminică, 20 curent, d-l general Mustaţă, în calitate de prefect al Poliţiei capitalei, a dat o proclamaţie, care a fost lipită pe zidurile capitalei în cursul nopţii şi prin care aducea la cunoştinţa populaţiei că armatele imperiale germane, urmând

[12] Iosif Berman (1892–1941), „artist al imaginii fotografice”. După izbucnirea Primului Război Mondial, a fost trimis fotoreporter de război pe frontul rusesc (1917). Opera fotografică a lui Iosif Berman este de o mare varietate tematică, răspândită în ziarele şi revistele pentru care a lucrat, în albumele oficiale ale Casei Regale sau în arhiva documentară a expedițiilor sociologice ale lui Dimitrie Gusti. Cf. Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi, Princeps Edit, 2004, p. 107–108.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

a intra în oraş, populaţia este invitată a ţine porţile şi uşile deschise şi cu lumina aprinsă, primind în casă şi găzduind pe orice militar cu multă bunăvoinţă. La citirea acestei proclamaţii, populaţia era deprimată. Spre surprinderea generală însă, pe la orele 9 dimineaţa în aceeaşi zi, îşi face apariţia în capitală infanteria şi artileria rusă, care, din ordinul autorităţilor, populaţia capitalei aflătoare pe străzi în acel timp nu le-a făcut nicio manifestaţie, nepermiţându-se a se scoate pălăriile şi nici a se striga vreun cuvânt. A doua zi îşi fac apariţia în capitală mai multe convoiuri de prizonieri bavarezi, bulgari şi turci, în număr aproximativ de 3–4 000, care au fost capturaţi în regiunea Comana – Călugăreni. Exceptând bavarezii, ceilalţi prizonieri se prezentau detestabil, ca moral şi îmbrăcăminte. Aceste convoiuri au fost fotografiate de d-l Berman, dându-mi şi mie o fotografie cu prizonierii bulgari şi turci, escortaţi de santinele române şi ruse. D-l Berman a fost ameninţat de evreii din Bucureşti, în momentul când fotografia, ca să înceteze fotografierea, căci, [în caz] contrar, a doua zi va fi executat de nemţi. D-l Berman va scoate aceste clişee în mărime mare, pe care apoi le va pune la dispoziţia d-lui director al Siguranţei.

Luni, 21 cor., s-a dat o ordonanţă prin care populaţia era invitată să depună armele la poliţie. După o oră de la afişarea acestei ordonanţe, curtea poliţiei şi Calea Victoriei s-a[u] umplut de cetăţeni care veneau să depună armele. Unii din ei aveau câte 3–4 arme sau revolvere, ceea ce a indignat pe unii cetăţeni, deoarece asemenea ordonanţă s-a dat şi de d-l prefect Corbescu şi s-a apelat şi de arsenalul armatei, însă azi s-a văzut cât de nepatrioţi au fost aceştia. În timpul când aceşti cetăţeni, în majoritate evrei, se aflau la poliţie, a trecut pe aici o trupă rusă care, informându-se asupra celor arătate mai sus, s-a repezit la cetăţeni, luându-le o parte din armele ce le adusese[ră] spre depunere la poliţie.

Depun alăturata fotografie [dosarul nu conţine fotografia], cuprinzând numai o parte din prizonierii trecuţi prin capitală.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 2, dosar 4781, f. 126–127.

30

Botoşani
Telegramă cifrată, urg.
N. St. Emanoil, subdirectorul Poliţiei şi Siguranţei Generale
Marele Cartier General

Cheia brigăzilor

5 decembrie – au intrat în ţara, prin punctul Rădăuţi, 2 batalioane din Regimentul 15 Infanterie, cu un efectiv aproape de 2 200 [de] soldaţi şi 50 [de] ofiţeri, tineri între 21 şi 25 ani. O coloană [de] subzistenţă cu 100 [de] căruţe, 200 [de] soldaţi, majoritatea bătrâni, şi 4 ofiţeri. Aceste trupe vin de pe frontul galiţian şi fac parte din Divizia 15 Infanterie.

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 779, f. 22.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)

31

Siguranța Generală Română
Secret
Iaşi

Domniei Sale, domnului ministru de Interne

Domnule ministru, avem onoare a vă raporta următoarele: din toate informațiile agenților noştri din diferitele puncte rezultă că o mare nemulțumire şi descurajare domneşte în rândurile ostaşilor noştri, nemulțumire şi descurajare datorită, în primul rând, stării de oboseli, de rea cantonare şi hrană şi, în al doilea rând, teama pe care o au de aliații noştri ruşi, teamă insuflată de diferiți răi voitori țării, arătând că dânşii ar fi venit ca cuceritori, nu ca aliați. Această teamă a făcut ca relațiile care ar fi trebuit să fie cordiale şi pline de urbanitate, ca între nişte aliați, ele sunt încordate şi agresive, din care cauză nu o dată s-au văzut ciocniri şi nu o dată s-a auzit printre militarii noştri că, în caz de evacuarea Moldovei, mai bine dezertează sau se predau germanilor, decât să treacă în Rusia.

Am raportat acestea şi Marelui Cartier General, cum am raportat şi faptul că spitalele militare de răniți sunt pline de medici, sanitari şi personal evreiesc, care se dedau la adevărate interogatorii față de răniți, interesându-se de mişcările de trupe şi, mai ales, de starea de spirit a soldaților, după care răspândesc fel de fel de zvonuri, care nu fac decât [că] îngrijorează populația şi produc panici.

Împotriva acestora am cerut Marelui Cartier General să avizeze, convinşi fiind că adevărata sursă de informații îngrijitoare [îngrijorătoare] porneşte de aici, în afară de faptul că s-ar putea transmite ştirile culese şi duşmanului nostru.

Raportând d-voastră acestea, care arată o stare de lucruri îngrijitoare, mai ales din faptul curentului ce domneşte printre militarii noştri de a nu trece în Rusia şi preferă a se preda germanilor, care prin agenții lor şi prin manifeste aruncate din aeroplan – informație transmisă nouă de către Biroul de contra cercetare rusă de pe lângă Armata a IX-a – le spun că vor fi lăsați la vetrele lor şi li se vor împărți pământurile boierilor, să nu poată avea consecințe dăunătoare apărării țării.

Biroul Siguranței Române pe lângă Armata IX rusă
Delegat: Romulus P. Voinescu
Ajutor de delegat: Vameşul
Nr. 284, 27 decembrie 1916
Notă: S-a văzut de d-l ministru

A.N.R.M., Fond *691*, inventar 3, dosar 976, f. 1.

BDD-A32685 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 20:48:34 UTC)